

Veiligheidsinstrumenten BVE

Amsterdam, 8 januari 2002

Hette Tulner
Oberon Nauta
Paul van Soomeren

Inhoudsopgave

	Onderzoek & diagnose	6
1.	Kijkwijzer	7
2.	Analyse instrument de veilige school	8
3.	Veiligheidsthermometer	9
4.	Laks Checklist Leefbare school	10
5.	Veiligheidsmonitor BVE	11
6.	Schoolveiligheidsenquête ASVOS	12
7.	Etnische diversiteit en veiligheid op school	13
8.	Algemene schoolverkenning voor het Voortgezet Onderwijs en de Beroeps en Volwasseneneducatie t.b.v. risico-inventarisatie en –evaluatie	14
9.	Bedrijfs hulpverlening in het onderwijs; controlelijst voor primair- en voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs en volwasseneducatie.	15
10.	Top tien veiligheid: team en ouders stellen prioriteiten	16
11.	Kies-Kaartspel: bespreken, selecteren en kiezen	17
12.	Veilig en wakker enquêteren: Effectief enquêtebeleid tegen enquêtemoeheid.	18
	Beleid	19
13.	Besprek matrix: vier houdingen om met regels om te gaan	20
14.	Veilig Leren en Werken Een modelbeleidsplan schoolveiligheid	21
15.	Beleid, geweld en agressie op school; handboek	22
16.	Naar een geweldloze school	23
17.	Agressiviteits- en geweldspreventie	24
18.	Leefbare School	25
19.	De scholingswijzer: kiezen wat bij je school past.	26
	Coördinatie en samenwerking	27
20.	Veiligheidscoördinator	28
21.	Convenant Veilig Schoolklimaat	29
22.	Convenant Veilig in School	30
	Preventie – Gebouw en omgeving	31
23.	Kids in Space	32
24.	Inzichtelijk toezicht: Handboek voor toegangscontrole en toezichtsmaatregelen BVE-instellingen.	33
25.	Beveiliging van schoolgebouwen	34
26.	Veilig om School	35
27.	Toegangscontrole of beperking	36
28.	Cameratoezicht	37

	Preventie – Gedrag en binding	38
29.	Leerlingparticipatie	39
30.	Samen Regels Regelen: Deelnemersparticipatie bij het maken van gedragsregels	40
31.	Gedragen Gedrag Mini	41
32.	Gedragen gedragsregels	42
33.	Leerlingencontract	43
34.	Ongewenst gedrag deelnemers: Handleiding tot het opstellen van een protocol.	44
35.	Leerlingmentoren	45
36.	Youth Crime Watch	46
	Preventie - Voorlichting	47
37.	Schooladoptie politiefunctionaris / Doe effe normaal	48
38.	Wapenaanpak Amsterdamse Scholen	49
39.	Module sociale veiligheid	50
40.	Omgaan met agressie	51
41.	Geïntegreerde leerling begeleiding	52
42.	De tolerante school	53
	Opvang en aanpak bij incidenten	54
43.	Calamiteitenwijzer	55
44.	Echt Recht Conferenties	56
45.	Verzoeningskamer	57
46.	Leerlingbemiddeling	58
47.	Ingrijpen bij een vechtpartij	59
48.	Aanpak strafbaar gedrag	60
49.	Klachtencommissie op scherp	61
50.	In gesprek met ouders van klagers	62
51.	Vertrouwenspersoon	63
52.	De vertrouwenscontactpersoon in zicht	64
53.	Aan zet	65
	Registratie en evaluatie	66
54.	IRIS: Incidenten Registratie In School.	67
55.	Calamiteiten/incidentenregistratie	68
56.	Teamgericht Werkoverleg over Incidenten (TWI)	
	Teamgericht Klasseoverleg over Incidenten (TKI)	69
	Nieuwe instrumenten	70

Overzicht reeks

Dit instrument maakt deel uit van een reeks die is ontwikkeld door de werkgroep 'Veiligheid in de BVE-sector' en de DSP-groep in opdracht van het platform Veiligheid en geweld van de Bve Raad. Binnen deze reeks zijn de volgende instrumenten verschenen:

- 1 *Veiligheidsinstrumenten BVE*. Overzicht van beschikbare instrumenten.
- 2 *IRIS; Incidenten Registratie In School*. Flexibel systeem om incidenten te registreren middels papieren en elektronische formulieren en rapporten te genereren. Beschikbaar voor Access '97 en Access '2000.
- 3 *Inzichtelijk toezicht: Handboek voor toegangscontrole en toezichtsmaatregelen BVE-instellingen*. Ervaringen van BVE-instellingen met belangrijke maatregelen om toegang te controleren.
- 4 *Samen Regels Regelen: Deelnemersparticipatie bij het maken van gedragsregels*. Informatie over mogelijkheden om deelnemers te laten participeren bij het opstellen van gedragsregels.
- 5 *Veilig en wakker enquêteren: Effectief enquêtebeleid tegen enquêtemoeheid*. Korte handleiding waar rekening bij te houden als instelling te maken heeft met een veelheid aan enquêtes.
- 6 *Ongewenst gedrag deelnemers: Handleiding tot het opstellen van een protocol*. Handleiding om gestructureerd een protocol op te stellen welke acties ondernomen moeten worden m.b.t. daders, slachtoffers en de instelling bij ongewenst gedrag van deelnemers.

U kunt deze instrumenten opvragen via de Bve Raad:

Bve Raad

Postbus 196

3730 AD DE BILT

tel: +31 (0)30 2219811

fax: +31 (0)30 2202506

of email: info@bveraad.nl

onder vermelding van 'Veiligheidsinstrumenten'

De werkgroep

De werkgroep 'Veiligheid in de BVE-sector' bestond uit mensen die op verschillende posities in de BVE-sector werkzaam zijn. In deze werkgroep zijn naar aanleiding van het rapport "Veiligheidsinstrumenten BVE" opdrachten geformuleerd voor het maken van de andere vijf instrumenten. De DSP-groep heeft deze vijf instrumenten vervaardigd en weer voorgelegd aan de werkgroep. Een stuurgroep begeleidde het geheel.

De volgende mensen hebben geparticipeerd in de werkgroep of stuurgroep:

Dhr. M. Hendriks	Arcus College
Dhr. J.J. Eijer	ROC Dudok College
Mw. H. van der Woerd	NOVA College
Mw. E. Meuleman	Rijn IJssel College
Dhr. ir. H. Laros	Opleidingscentrum Holland-Zeeland
Mw. G. Koenen	Alfa College
Mw. F.M.A. Aerts	Regio College Zaanstreek-Waterland
Dhr. G. Beers	ROC Flevoland
Mw. Joke Zwart	Alfa College
Dhr. Henk Meendering	Albeda College
Mw. Kiki Ehren	ROC Nijmegen
Mw. Johanna Meijer	Bve Raad
Dhr. Hette Tulner	DSP-groep
Dhr. Oberon Nauta	DSP-groep

DSP - groep BV

Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam
tel: +31 (0)20 625 75 37
fax: +31 (0)20 627 47 59
info: dsp@dsp-groep.nl
e-mail: HTulner@dsp-groep.nl
website: www.dsp-groep.nl

Onderzoek & diagnose

1. Kijkwijzer

omschrijving: Werkwijze voor professionals in onderwijs, zorg en welzijn om naar eigen functioneren te kijken en daarop de reflecteren. Met behulp van de Kijkwijzer-methode kan systematisch worden nagegaan wat men wil bereiken, hoe dat kan en welke vaardigheden daarvoor nodig zijn.

doel/ opbrengst: De kijkwijzer-methode is bedoeld om te leren nadenken en te praten over opvoeding van leerlingen en welke rol men daarin speelt.

doelgroep: De Kijkwijzer-methode is bestemd voor medewerkers in welzijn, onderwijs en zorg. De training kan door medewerkers van de BVE gevolgd worden.

werkwijze: Via een starterspractica, gegeven door SARDES, kunnen professionals leren omgaan met de Kijkwijzer-methode. Daarna zijn zij in staat met een door SARDES ontwikkeld werkboek de sociale competentie van kinderen en jongeren te bevorderen.

investering: Het cursusmateriaal (werkboek) wordt alleen verstrekt na deelname aan de starterspractica. De cursus duurt twee dagdelen en kost fl. 360 per deelnemer of fl. 3.600 per instelling (op locatie).

bron/ info: SARDES, postbus 2357, 3500 GJ UTRECHT. fax: 030 233 30 17

2. Analyse instrument de veilige school

- omschrijving: Met dit analyse instrument krijgt de school inzicht in de wijze waarop zij een ordelijk en veilig schoolklimaat creëert. Wanneer men veiligheidsbeleid maakt moet men rekening houden met vier elementen die van invloed zijn op het beleidmaken zelf en de uiteindelijke resultaten. In de eerste plaats speelt visie en strategisch inzicht een rol. In de tweede plaats bepaald de cultuur van het intermenselijke contact op de school in hoeverre beleidsoverleg vruchtbaar is. In de derde plaats is de organisatiestructuur van belang. Daarbij moet duidelijk zijn wie voor wat verantwoordelijk is binnen de organisatie een heldere geleiding is. Tot slot spelen de gedragsnormen en de omgangscodes zowel in de klassen als tussen de medewerkers een rol. Deze vier elementen tezamen bepalen het niveau van het veilige school klimaat. Met het Analyse-instrument valt na te gaan of er wellicht tekortkomingen zijn in een van de vier aspecten waardoor het schoolklimaat niet optimaal is.
- doel/ opbrengst: Verbeteren veilig schoolklimaat. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- doelgroep: Staf, docenten
- werkwijze: Door het invullen van een viertal vragenlijsten op de web-site van APS of op hun cd-rom krijgt men inzicht in de verhouding tussen de vier genoemde elementen die bepalend zijn voor het schoolklimaat. Het (digitale)formulier kan door een of meerdere personen worden ingevuld afhankelijk van het doel. Vervolgens kan de uitkomst meegenomen worden in het team overleg.
- investering: Tijdsinvestering. De formulieren zijn op de website van APS gratis te downloaden of van de cd-rom af te halen.
- bron/ info: APS, Jaap Rosier. Postbus 85475 3508 AL Utrecht. Tel: 030 2856600. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

3. Veiligheidsthermometer

- omschrijving: Met de thermometer (enquêtelijst) wordt van leerlingen (en het team) periodiek vastgesteld hoe veilig zij zich voelen en welke hinder zij ondervinden.
- doel/ opbrengst: De thermometer dient als indicator voor het veiligheidsklimaat en kan voor veiligheidsoverleg (in bijvoorbeeld een mentor-uur of stuurgroepoverleg) gebruikt worden.
- doelgroep: Leerlingen en team. Dit instrument is binnen het BVE-veld te gebruiken.
- werkwijze: De exacte invulling kan sterk verschillen per school. Op een formulier kan bijvoorbeeld door leerlingen en of teamleden ingevuld worden hoe veilig zij zich in en om de school voelden in de voorafgaande periode en of slachtoffer zijn geweest van ongewenst gedrag van anderen. Er is echter ook een internetpagina beschikbaar (www.aps.nl) waarin dezelfde vragen kunnen worden beantwoord.
- investering: Er moet tijd worden gereserveerd voor de sessies en voor de nabesprekingen (in de klas of het managementteam).
- bron/ info: APS (1999). De veilige school: kijken, kiezen en meten. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

4. Laks Checklist Leefbare school

- omschrijving: Vaststellen leef- en leerklimaat.
- doel/ opbrengst: Door het vaststellen van het leef- en leerklimaat kunnen prioriteiten in het veiligheidsbeleid gesteld worden.
- doelgroep: Kader, docenten en leerlingen. De checklist is te gebruiken binnen de BVE-sector maar zou misschien iets meer toegespitst moeten worden op specifieke knelpunten binnen de volwasseneneducatie.
- werkwijze: Op internet (www.laks.nl/checklst/index.htm) kan de checklist gedownload worden. Nadat vijftig vragen zijn ingevuld kan over een tiental onderwerpen een uitspraak gedaan worden over het leef- en leerklimaat. Deze onderwerpen zijn: schoolcultuur, lessen, orde en veiligheid, contacten, actieve rol leerlingen, informatie, begeleiding, gebouw en omgeving, organisatie en inspraak leerlingen
- investering: Tijdsinvestering, afhankelijk van het aantal ingevulde enquêtes
- bron/ info: Internet: (www.laks.nl/checklst/index.htm)

5. Veiligheidsmonitor BVE

- omschrijving: Middels de enquêtes worden gegevens bij personeel en leerlingen verzameld over dader- en slachtofferschap bij een groot aantal ongewenste voorvallen, over beleving van school- en leerklimaat en over onveilige plekken op school. De enquête is ontwikkeld door de Bve Raad en CINOP ten behoeve van leerlingen in het voorgezet onderwijs vanaf vmbo-niveau. De enquêtes zijn gebruikt om een landelijk rapport te schrijven en deelrapporten per ROC.
- doel/ opbrengst: Inzicht in de veiligheidsbeleving en –ervaring; mogelijkheid tot het vaststellen van knelpunten en bepalen van prioriteiten voor beleid
- doelgroep: Personeel en leerlingen in het voorgezet onderwijs. Eveneens bruikbaar in het BVE-veld. Voor leerlingen die het Nederlands onvoldoende beheersen is het geen geschikt instrument.
- werkwijze: Er zijn aparte enquêtes beschikbaar voor het personeel en voor de leerlingen. Afname voor de leerlingen klassikaal per school, voor het personeel individueel schriftelijk. Duur maximaal 30 minuten. Geautomatiseerde data-invoer en verwerking. Schriftelijke rapportage per school over bevindingen.
- investering: Binnen de Bve Raad en CINOP is afgesproken dat voor de ROC's de vragenlijsten en de verwerking in een landelijk rapport gratis is voor dit jaar en wellicht ook komend jaar. De productiekosten per vragenlijst bedraagt fl. 0,50,- de invoering in een database fl. 3,- Een prijsopgave voor het vervaardigen van een rapport aan de hand van de enquêtes anders dan binnen de ROC afspraken is op te vragen bij CINOP.
- bron/ info: CINOP, Dhr. J. Neuvel. tel: 073 6800719

6. Schoolveiligheidsenquête ASVOS

omschrijving: De vragenlijsten die in het kader van Amsterdamse Veilig Op Schoolproject (ASVOS) zijn ontwikkeld concentreren zich op slachtofferschap, daderschap en onveiligheidsgevoelens op school. Er is een aparte lijst voor deelnemers en voor docenten.

doel/ opbrengst: Inzicht in de veiligheid op school

doelgroep: Personeel en leerlingen in het voorgezet onderwijs. Eveneens bruikbaar in het BVE-veld. Voor leerlingen die het Nederlands onvoldoende beheersen is het geen geschikt instrument.

werkwijze: Er zijn aparte enquêtes beschikbaar voor het personeel en voor de deelnemers. De vragenlijsten worden klassikaal afgenomen onder begeleiding van een enquêteur.

investering: Om de enquête uit te voeren is een investering nodig om de begeleiding in de klas, de verwerking van de vragenlijsten en de rapportage te bekostigen.

bron/ info: Van Dijk, van Someren en partners Hette Tulner (tel: 020 6257537 htulner@dsp-groep.nl).

7. Etnische diversiteit en veiligheid op school

- omschrijving: Monitoring van veiligheid, onveiligheid en de grootte van de discriminatieproblematiek onder leerlingen. Het instrument is ontwikkeld in een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd door het SCO-Kohnstamm Instituut om op Nederlandse scholen de problemen te onderzoeken die bestaan op het gebied van veiligheid en discriminatie.
- doel/ opbrengst: Door het in kaart brengen van de van (on)veiligheidsgevoelens en de mate van discriminatie kan beleidsmatig gewerkt worden aan het verbeteren van het leef- en leerklimaat.
- deelnemers: Leerlingen. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: Leerlingen vullen anoniem zeven vragen in die in 42 items zijn onderverdeeld. Aan de hand van de antwoorden wordt de situatie op het gebied van discriminatie in samenhang met de veiligheid op de desbetreffende instelling in kaart gebracht.
- investering: Tijdsinvestering
- bron/ info: SCO-Kohnstamm Instituut. Faculteit FMG/POW UvA. Wibautstraat 4, 1091 GM Amsterdam. Tel: 020 5251201

8. Algemene schoolverkenning voor het Voortgezet Onderwijs en de Beroeps en Volwasseneneducatie t.b.v. risico-inventarisatie en –evaluatie

- omschrijving: In het kader van de Arbo-wet dienen scholen hun beleid af te stemmen op het beperken van de risico's op het terrein van veiligheid, welzijn en gezondheid. Deze risico's worden middels een inventarisatie in kaart gebracht. Met behulp van een algemene schoolverkenning kan een risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) gemaakt worden.
- doel/ opbrengst: Door het maken van een risico inventarisatie kan de school mede haar beleid baseren op de aanwezige knelpunten binnen de instelling; de Arbo-wet schrijft dit type beleid voor.
- doelgroep: Scholen in het VO en de BVE
- werkwijze: De inventarisatie bestaat uit vijf onderdelen; eerst wordt samen met een Arbo-medewerker een intake formulier ingevuld zodat de uitvoering van de RI&E op de school kan worden toegespitst. Daarna worden er ASV vragenformulieren en ASV controlelijsten door personen binnen de instelling ingevuld, die op een cd-rom worden meegeleverd. Deze formulieren worden opgestuurd aan de Arbo-dienst die uiteindelijk met advies komt.
- investering: Tijdsinvestering en fl.95,- voor de handleiding, de cd-rom en de verschillende vragenlijsten
- bron/ info: NIA-TNO
bestellen bij: Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg voor het Onderwijs. Diensten Vf/Pf, Postbus 4839, 6401 JM Heerlen. Tel: 045 - 579 8107.

9. Bedrijfshulpverlening in het onderwijs; controlelijst voor primair- en voortgezet onderwijs en beroeps- onderwijs en volwasseneducatie.

- omschrijving: Met de controlelijst kunnen de knelpunten op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn systematisch in kaart gebracht worden.
- doel/ opbrengst: De controlelijst beoogt scholen houvast te geven bij het organiseren en evalueren van de eigen bedrijfshulpverleningstaken.
- doelgroep: Staf. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: In de controlelijst wordt per thema duidelijk in hoeverre de veiligheidssituatie op de eigen school afwijkt van een hypothetische ideale school. Door dat te doen valt na te gaan op welke punten het veiligheidsbeleid of de fysieke omgeving aangepast moet worden.
- investering: Tijdsinvestering.
- bron/ info: Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg voor het Onderwijs. Diensten Vf/Pf, Postbus 4839, 6401 JM Heerlen. Tel: 045 - 579 8107.

10. Top tien veiligheid: team en ouders stellen prioriteiten

- omschrijving: Prioriteiten stellen in het veiligheidsbeleid.
- doel/ opbrengst: Betrokkenheid ouders, team en leerlingen bij veiligheidskeuzes vergroten. Vaststellen wat de doelgroepen belangrijk vinden en wat hun waardering voor het huidige beleid c.q. situatie is.
- doelgroep: Leerlingen, ouders en team. Dit instrument is ook binnen het BVE-veld gebruikt worden.
- werkwijze: Op een lijst of in een computerapplicatie kunnen individuen uit de doelgroep aangeven welke van tien vast benoemde veiligheidskwesties nu, direct, later of voorlopig niet aangepakt moeten worden. In de computerapplicatie worden automatisch de gemiddelde scores berekend en wordt een overzicht gegeven welke veiligheidsaspecten bij welke groepen (ouders, leerlingen, personeel) prioriteit hebben.
- investering: Er moet tijd voor de sessies en de verwerking van de formulieren worden gereserveerd.
- bron/ info: APS (1999). De veilige school: kijken, kiezen en meten. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

11. Kies-Kaartspel: bespreken, selecteren en kiezen

- omschrijving: Bepalen prioriteiten in het veiligheidsbeleid
- doel/ opbrengst: Inspraak en betrokkenheid ouders, leerlingen en team in het veiligheidsbeleid vergroten.
- doelgroep: Ouders, leerlingen, team. Het materiaal dat door APS geleverd wordt kan binnen de BVE gebruikt worden.
- werkwijze: Ouders en of leerlingen splitsen zich op in groepen. In die groepen moeten kaarten met veiligheidskwesties naar eigen inzicht in clusters gelegd worden om zo veiligheidssituaties en de verschillende aspecten die daarmee samenhangen te bepalen. Er wordt bepaald wat er goed en slecht gaat op dat gebied en men laat zien wat belangrijk is voor toekomstig beleid. Vervolgens gaan de verschillende groepen bij elkaar kijken en wordt uiteindelijk bepaald welke veiligheidsschema ten grondslag komt te liggen aan het veiligheidsbeleid.
- investering: Er moet tijd gereserveerd worden voor de sessies
- bron/ info: APS (1999). De veilige school: kijken, kiezen en meten. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

12. Veilig en wakker enquêteren: Effectief enquêtebeleid tegen enquêtemoeheid.

- doel: Veel instellingen kampen met een veelheid aan enquêtes die ze willen houden onder personeel en deelnemers. Als er regelmatig een enquête plaats vindt, is het van belang een enquêtebeleid vorm te geven om te voorkomen dat mensen enquêtemoe worden.
- doelgroep: Instellingen BVE
- werkwijze: In dit instrument zijn praktische stelregels en overzichtelijke schema's te vinden, alsmede een overzicht van de inhoud van veelgebruikte vragenlijsten op het terrein van veiligheid.
- investering: Te bestellen op cd-rom met andere producten tegen geringe vergoeding.
- bron: Te bestellen bij de Bve Raad: U kunt deze instrumenten opvragen via de Bve Raad: Postbus 196; 3730 AD DE BILT; tel: +31 (0)30 2219811; fax: +31 (0)30 2202506; of email: info@bveraad.nl; onder vermelding van 'Veiligheidsinstrumenten'. Meer informatie bij de DSP-groep; H. Tulner: tel: 020 6257537, htulner@dsp-groep.nl.

Beleid

13. Bespreek matrix: vier houdingen om met regels om te gaan

omschrijving: Benaderingswijze van teamoverleg waarbij vier houdingen van overlegpartners worden onderscheiden in het omgaan met regels. Te weten:

- improviserende houding
- van bovenaf gestuurde planmatige houding
- van onderop flexibele houding
- coöperatieve houding

doel/ opbrengst: De matrix helpt om verschillen van benadering in beeld te krijgen en ze te bespreken. Het expliciet maken van de wijze van overleg kan de omgang met regels efficiënter maken en daarmee het veiligheidsklimaat verbeteren.

doelgroep: Docententeam/schoolleiding. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.

werkwijze: Tijdens teamoverleg moet bekeken worden welke wijze van benaderen er binnen het overleg op nagehouden wordt. Door het expliciet maken van de wijze waarop men met elkaar vergadert, kunnen bepaalde knelpunten verbeterd worden.

investering: Tijdsinvestering

bron/ info: APS De veilige school; kijken, kiezen en meten. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

14. Veilig Leren en Werken. Een modelbeleidsplan schoolveiligheid

omschrijving: Hulpmiddel voor v.o.-scholen bij het opstellen van een schoolveiligheidsplan. Het instrument is gebaseerd op uitkomsten van een meting onder personeel en leerlingen voorafgaand. In de aanpak wordt gestructureerd naar domeinen en wordt aandacht besteed aan:

- legitimering
- intern draagvlak
- school- en leerklimaat

Bovendien geeft het plan tal van aanwijzing voor de aanpak en maatregelen en het bevat verwijzingen naar andere bronnen.

Een versie t.b.v. het BVE-veld is in ontwikkeling.

doel/ opbrengst: Ondersteunen bij de beleidsontwikkeling; bij het ontwikkelen van een aanpak en bij het schrijven van een beleidsplan schoolveiligheid

doelgroep: Schoolleiding, arbo-functionarissen, coördinator veiligheid, personen belast met beleidsontwikkeling.

werkwijze: In de regel ingezet bij het begeleiden van een werkgroep binnen de school die is belast met de beleidsontwikkeling. Kan ook buiten dit kader van nut zijn. Een interne werkgroep werkt onder begeleiding van een adviseur van CINOP in een tijdsbestek van 6 maanden aan het opstellen van een schoolveiligheidsplan.

investering: De school investeert in termen van tijd en menskracht. Ervaring leert dat de school 40 uur á 50 uur p.p. investeert. CINOP declareert tegen normaal tarief voor advies en begeleiding (tussen de fl. 227 en fl. 247 per uur. Bij begeleiding van een werkgroep/traject worden geen kosten voor het gebruik van het modelbeleidsplan gerekend. In alle andere gevallen zijn de kosten voor het leveren van een modelbeleidsplan (v.o.) op aanvragen.

bron/ info: Peter Verweij telefoon 073 6800623

15. **Beleid, geweld en agressie op school; handboek**

- omschrijving: In het handboek wordt ingegaan op de inhoud van de Arbo-wet met betrekking tot agressie en geweld en de Arbobeleidscyclus. De informatie in het handboek over de beleidscyclus betreft activiteiten als het formuleren van een intentieverklaring, het uitvoeren van een onderzoek naar de beginsituatie, het stellen van prioriteiten voor actieplannen, het uitvoeren van actieplannen en het evalueren. Binnen het handboek zijn bovendien een viertal beleidsinstrumenten opgenomen: een intentieverklaring een ongevalmelding een actieplan en een meldingsformulier van agressie en geweld. Ook is er een vragenlijst Agressie, Geweld en Seksuele Intimidatie opgenomen.
- doel/ opbrengst: Doel van het handboek is om scholen te ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid dat conform de Arbeidsomstandighedenwet door de overheid verplicht gesteld is.
- doelgroep: Staf van het primair en het voortgezet onderwijs. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: In het handboek wordt enerzijds de wet toegelicht op het gebied van agressie en anderzijds met behulp van de genoemde instrumenten de vertaalslag gemaakt naar concreet beleid.
- investering: Kleine tijdsinvestering maar mogelijk tijdswinst bij opvolgen adviezen in het handboek.
- bron/ info: Arbodienst GG&GD in opdracht van Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg voor het Onderwijs. Diensten Vf/Pf, Postbus 4839, 6401 JM Heerlen. Tel: 045 - 579 8107.

16. Naar een geweldloze school

- omschrijving: Handboek waarin een methode wordt besproken waarmee een preventieplan kan worden opgesteld dat geweld, agressie en vandalisme op scholen moet voorkomen.
- doel/ opbrengst: Voorkomen van en beter omgaan met geweld, agressie en vandalisme
- doelgroep: docenten en staf. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: In een beleidscyclus die uit zestien stappen bestaat wordt de veiligheidssituatie in kaart gebracht, worden prioriteiten gesteld en beleid uitgezet. Per beleidsfase worden binnen het programma de verschillende beleidsinstrumenten besproken en toegesneden op de situatie van de school.
- investering: Tijdsinvestering. In de handleiding wordt het gehele beleidsproces stap voor stap beschreven.
- bron/ info: KPC Groep. Ruigrok, J & Hoorens-Maas, R (1999) *Naar een geweldloze school*. Houten: EPN.

17. Agressiviteits- en geweldspreventie

- omschrijving: Voorkomen van geweld en agressiviteit dat van buiten de instelling komt.
- doel/ opbrengst: Voorkomen van geweld en agressiviteit dat van buiten de instelling komt met als gevolg dat de arbeidsomstandigheden verbeteren de psychische druk afneemt.
- doelgroep: Directie, management en projectleiders. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: Implementatie van een beleidscyclus model waarbij de veiligheidssituatie via Weten, Wegen, Werken en Waken beheersbaar wordt gemaakt. Een stuurgroep trekt het initiatief. De verschillende stappen en onderdelen staan nauwkeurig omschreven in de handleiding Preventie van agressie en geweld op de werkplek.
- investering: Tijdsinvesteringen
- bron/ info: Steinmetz Advies & Opleiding e.a.(1999). *Handleiding Preventie van agressie en geweld op de werkplek*. Den Haag: Sdu Uitgevers. Tel: 020 6240661 (zie ook website www.sao.nl).

18. Leefbare School

- omschrijving: Integraal beleidsmodel waarbinnen vier dimensies van een leefbare school worden onderscheiden; sociaal klimaat, leerklimaat, leefwereld binnen en buiten de school en de voorwaarden. Zowel leerlingen als docenten worden betrokken binnen het initiatief.
- doel/ opbrengst: Om spijbelen en voortijdig schoolverlaten te voorkomen en het prestatieniveau van de leerlingen te verhogen is een goed leef-, leer- en werkklimaat noodzakelijk. Het instrument probeert door het schoolklimaat te verbeteren spijbelen en voortijdig schoolverlaten tegen te gaan.
- doelgroep: Leerlingen, leraren, ouders en staf. Dit beleidsinstrument valt binnen de BVE toe te passen.
- werkwijze: In een beleidscyclus worden een aantal stappen doorlopen. Een tevredenheidmeting vormt het begin en het einde van het traject. Met inventarisatie-instrumenten wordt de school 'in beeld' gebracht. Vervolgens wordt een plan van activiteiten ontwikkeld geïmplementeerd
- investering: Tijd en geld investering. Voor een boekwerk en cd-rom waarin alle producten zijn opgenomen betaalt men fl. 80,-.
- bron/ info: Spectrum, postbus 8007, 6880 CA Velp. Tel: 026 – 284 6200

19. De scholingswijzer: kiezen wat bij je school past.

- omschrijving: Scholen kiezen met behulp van een zoekmachine op de website van APS naar een geschikt instrument of product dat tegemoet komt aan de specifieke knelpunten van de instelling op het gebied van veiligheid. De website is een verzameling van producten op het gebied van veiligheid die door de producenten en leveranciers tegen een vergoeding bij APS zijn opgenomen in hun database.
- doel/ opbrengst: Snel een middel vinden voor een probleem dat opgelost moet worden en een overzicht krijgen van welke middelen en instrumenten er aangeboden wordt.
- doelgroep: Schoolleiders, beleidsgroepen en docenten. Dit instrument is binnen het BVE-veld te gebruiken.
- werkwijze: Met de zoekmachine op de website kan binnen het systeem gebladerd worden of gezocht worden op trefwoorden en 'voorselecties'. Deze voorselecties zijn:
- aandachtspunt, voor wie bedoelt
  - welke houdingsverandering
  - scholing, materiaal werkwijzen, bronnen
- investering: De website is goedbereikbaar en gratis in het gebruik. De middelen en methoden kunnen uiteraard wel geld kosten naargelang de aard ervan
- bron/ info: APS (1999). De veilige school: kijken, kiezen en meten. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html.

Coördinatie en samenwerking

20. Veiligheidscoördinator

- omschrijving: Een vast aangestelde veiligheidscoördinator waakt over een aantal van tevoren vastgestelde taken die gericht zijn op het sturen en het coachen van de aanpak van incidenten op school. Hij houdt zich bezig met de verbetering van de klachtenregeling, de werking van de vertrouwenspersoon, de slachtofferopvang, aanpassen en toezicht houden op schoolregels etc. De veiligheidscoördinator is in Amsterdam actief binnen het stadsbrede ASVOS initiatief en wordt betaald door de gemeente Amsterdam.
- doel: De veiligheidscoördinator houdt het grote overzicht op het gebied van de veiligheidsprojecten en verbetert daardoor de veiligheid op de school. Hij is een vastaanspreekpunt en voorbereid op incidenten.
- doelgroep: Scholen. Wellicht ook geschikt voor het BVE-veld maar de functie en de ondersteuning van en de veiligheidscoördinator is op dit moment nog specifiek toegespitst op het ASVOS initiatief.
- werkwijze: De veiligheidscoördinator wordt in een aantal dagdelen tijdens een cursus voorbereid op zijn functie
- investering: De kosten voor de school van een veiligheidscoördinator zijn afhankelijk van de financieringswijze.
- bron: Steinmetz Advies en Opleiding: tel: 020 6240661 (zie ook website www.sao.nl).

21. Convenant Veilig Schoolklimaat

- omschrijving: Stadsbreed niet-vrijblijvende samenwerking tussen scholen, politie, ministerie justitie en stadsdelen om ernstige incidenten op scholen te beteugelen
- doel/ opbrengst: het leveren van een bijdrage aan het creëren en in stand houden van een veilig schoolklimaat.
- doelgroep: Scholen voor v.o., mbo en vso gekoppeld aan de wijkteams van politie. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt maar is wel een maatwerkproduct in samenspraak met de andere partners.
- werkwijze: Door overleg tussen de bovengenoemde actoren wordt een veiliger schoolklimaat nagestreefd. Dit geschiedt in drie fasen: ondertekening convenant, eenvoudige implementatie van afspraken, organisatorische uitwerking per convenantpartner en bijstelling op grond van de uitkomsten van schoolveiligheidsplannen en de implementatie daarvan.
- investering: Overleg en implementatiekosten
- bron/ info: Binden of Boeien projectboek bij het beleidsprogramma 1998 Amsterdam

22. Convenant Veilig in School

- omschrijving: Het convenant beschrijft een aantal activiteiten die door verschillende partijen in overleg met elkaar worden uitgevoerd ter vermindering en voorkoming van overlast en criminaliteit op en rond scholen voor voortgezet onderwijs en het creëren van een veilig klimaat in en om de school. De partijen ondertekenen het convenant om aan te geven dat zij de afspraken die genoemd worden, na willen komen.
- doel/ opbrengst: De opbrengst van het convenant is dat, doordat verschillende partijen elkaar kennen, afspraken hebben gemaakt en elkaar weten te vinden, er een sluitende aanpak is voor leerlingen en personeel om de veiligheid in en om school te vergroten.
- doelgroep: Scholen – ook BVE - (directie, leerlingen en personeel), stadsdelen, politie, openbaar ministerie.
- werkwijze: In gezamenlijk overleg tussen de verschillende partijen worden een aantal activiteiten benoemd die de verschillende partijen op zich zullen nemen om de veiligheid in en om school te vergroten. Deze afspraken worden vastgelegd in een convenant waar alle betrokkenen hun handtekening onder zetten om aan te geven dat ze de uitvoering van deze afspraken serieus nemen. Voor wat de activiteiten betreffen kun je denken aan het ontwikkelen van schoolgebonden veiligheidsplannen, het instellen van vertrouwenspersonen en het opnemen en bekendmaken van regels over agressie, geweld en criminaliteit in en om school. Dit soort activiteiten valt onder verantwoordelijkheid van de scholen. Daarnaast kunnen afspraken tussen politie en scholen gemaakt worden om voorlichting en advies te geven bij incidenten op school of periodiek wapencontroles uit te voeren; de politie en het OM hebben daarnaast de verplichting op zich genomen om prioriteit te geven aan de afhandeling van incidenten rond leerlingen. Het stadsdeel is verantwoordelijk voor het organiseren van periodiek overleg, de uitvoering van evaluaties en aanpassingen in de openbare ruimte.
- investering: De investering zal in eerste instantie vooral op het gebied van tijd liggen voordat er een convenant is; daarna zijn er ook financiële investeringen wanneer bijvoorbeeld een registratiesysteem voor het registreren van incidenten wordt aangeschaft, extra personeel aangesteld wordt of aanpassingen aan de openbare ruimte worden gedaan.
- bron/ info: ASVOS – DSP-groep Petra Reijnhoudt (tel: 020 6257537). Verschillende rapportages over de voortgang van de convenanten in de verschillende regio's van Amsterdam.

Preventie – Gebouw en omgeving

23. Kids in Space

- omschrijving: Jongeren laten deelnemen in het vormgeven van de eigen stedenbouwkundige leefwereld.
- doel/ opbrengst: Jongeren betrekken in stedenbouwkundige ontwerpprocessen zodat zij meer verantwoordelijkheid krijgen voor de leefwereld en samenleving.
- doelgroep: Jongeren. Dit programma kan niet zonder meer door binnen de BVE gebruikt worden omdat de doelstellingen participatie in de stedenbouwkundige projecten is.
- werkwijze: Jongeren worden in een korte periode betrokken bij het ontwerpproces door op locatie te zien hoe ruimtelijk beleid gemaakt wordt, door in panel-overleg met opdrachtgevers, intermediairen en andere direct betrokkenen te discussiëren en uiteindelijk in een eigen Jongeren Programma van Eisen een ruimtelijk voorstel te presenteren.
- investering: Programma's kosten tussen fl. 7.500 en 15.000 en duren een beperkt aantal dagen
- bron/ info: Handboek Jeugdbeleid (uitgave Elsevier Bedrijfsinformatie), DSP-groep Gert Jan Slump, Tobias Woldendorp; tel: 020 6257537.

24. Inzichtelijk toezicht: Handboek voor toegangscontrole en toezichtsmaatregelen BVE-instellingen.

- doel: Inzicht geven in verschillende wijzen van toegangsbeheer om keuze voor een systeem beter te kunnen maken.
- doelgroep: Instellingen BVE
- werkwijze: Om de keuze tussen verschillende vormen van toegangsbeheer eenvoudiger en beter te kunnen maken zijn ervaringen verzameld van instellingen met diverse systemen. Hieruit is een inzichtelijk instrument voortgekomen waarin voor- en nadelen te vinden zijn van:
Poortjes met pasjescontrole;
Pasjessysteem voor aanwezigheid;
Professionele toezichthouders bij ingang;
Receptie met toegangsbeheerfunctie;
Speciale toezichthouders;
Toezicht op kluisjesgebruik;
Cameratoezicht.
- investering: Te bestellen op cd-rom met andere producten tegen geringe vergoeding.
- bron: Te bestellen bij de Bve Raad: U kunt deze instrumenten opvragen via de Bve Raad: Postbus 196; 3730 AD DE BILT; tel: + 31 (0)30 2219811; fax: + 31 (0)30 2202506; of email: info@bveraad.nl; onder vermelding van 'Veiligheidsinstrumenten'. Meer informatie bij de DSP-groep; H. Tulner: tel: 020 6257537, htulner@dsp-groep.nl.

25. Beveiliging van schoolgebouwen

- omschrijving: Integraal veiligheidsbeleid dat gericht is op het voorkomen van criminaliteit en vernieling van het schoolgebouw. Stichting Bouw Research onderscheid vijf pijlers binnen dit veiligheidsbeleid waarvoor zij adviezen geeft. Te weten: de taken en verantwoordelijkheden van het managementteam, het schoolklimaat, onderwijskundige maatregelen, netwerkvorming en uiteindelijk de beveiliging en bewaking van het gebouw.
- doel/ opbrengst: Beperking/voorkomen schade door criminaliteit en vandalisme aan de schoolgebouwen en het verminderen van onveiligheidsgevoelens.
- doelgroep: Ontwerpers, beheerders, en onderwijzend personeel. Dit instrument is binnen het BVE-veld te gebruiken.
- werkwijze: Aan de hand van een checklist kan de verantwoordelijke bepalen op welke pijlers het huidige beleid aangepast zou moeten worden. Via een gedetailleerd overzicht wordt iedere pijler van het veiligheidsbeleid ontleed en haar functies en verantwoordelijkheden opgesomd. Hierdoor kunnen de aanbevelingen die voortkomen uit de ingevulde checklist vertaald worden naar concreet beleid.
- investering: In veel gevallen volstaat een tijdsinvestering. Bij beveiligingsmaatregelen van het fysieke gebouw daarentegen moet rekening gehouden worden met de aanschaf van materiaal
- bron/ info: Stichting Bouw Research. Postbus 1819, 3000 BV Rotterdam. Tel: 010 4123528/4117276

26. Veilig om School

- omschrijving: Veilig om School (VOS) richt zich vooral op de bredere omgeving van de scholen: de buurt, de wijk en de routes tussen dependances (andere schoolgebouwen, gymzalen, zwembaden), thuis en school. Bij een veilige schoolomgeving zijn naast scholen vele andere betrokken, zoals buurtbewoners, winkeliers, het stadsdeel, wijk- en buurtbeheer, politie en desgewenst het GVB. De VOS aanpak tracht deze partijen samen te laten werken aan het inventariseren van veiligheidsproblemen, ontwikkeling en uitvoering van projecten om de veiligheid te verbeteren en ten slotte implementatie van de projecten.
- doel: Verbetering van de veiligheid om en op weg van en naar de school.
- doelgroep: Scholen
- werkwijze: Het plan van aanpak wordt met alle betrokken partijen ontwikkeld. Dat zijn scholen van voorgezet onderwijs in een regio, stadsdelen, politie en eventueel opbouwwerk en GVB. In een later stadium wordt een beheergroep gevormd uit vertegenwoordigers van deze partijen. De beheergroep stuurt de voortgang van het plan van aanpak. De VOS is nauw verbonden met de VIS (Veiligheid in School).
- investering: Tijd voor overleg
Financiële kosten zijn afhankelijk van de gekozen projecten en activiteiten.
- bron: DSP-groep Julia Mölck, Harm Jan Korthals Altes, tel 020 625 75 37, www.dsp-groep.nl.
- doel: Verbetering van de veiligheid om school.

27. Toegangscontrole of beperking

omschrijving: Ongewenste bezoekers worden buiten het gebouw worden gehouden.

doel: Weren van ongewenste bezoekers.

doelgroep: Scholen

werkwijze: In plaats de toegang van de schol tijdens schooluren open te houden kan ze af worden gesloten, zodat ze alleen van binnen uit te openen is. Als veel leerlingen tegelijkertijd naar binnen of naar buiten gaan, wordt er bij de deur gepost. Op rustige tijdstippen kan met een bel worden gewerkt.

investering: Tijd voor het posten bij de deur en het binnen laten van mensen.

bron: DSP-groep: Tobias Woldendorp, Harm Jan Korthals-Altes tel: 020 6257537;
www.dsp-groep.nl.

28. Cameratoezicht

- omschrijving: Monitoren van 'onveilige' plaatsen in school met camera's
- doel/ opbrengst: Veiligheid algemeen; preventief (afschrik-effect door grotere pakkans) en repressief (ingrijpen bij een calamiteit – als de camerabeelden live worden bekeken - en ondersteuning bij opsporing).
- doelgroep: leerlingen, deelnemers conciërges
- werkwijze: Plaatsing camera's op onveilige plekken. De beelden kunnen live worden bekeken, maar ook worden opgenomen en voor een korte periode worden bewaard. Als de beelden live worden bekeken, kan snel worden ingegrepen als er iets gebeurt. Als de beelden worden opgenomen, kan na constatering van een voorval worden bekeken wie de daders zijn. Er moet wel rekening worden gehouden met privacy wetgeving.
- investering: Geld voor de installatie van de camerasystemen, eventueel mankracht voor het live bekijken van de beelden.
- bron/ info: DSP-groep, Gert Jan Slump, tel: 020 6257537; www.dsp-groep.nl. Stichting Bouwresearch. Handleidingen 'Beveiliging van gebouwen'. Handleiding Senter 'Cameratoezicht' (zie ook website www.ilv.nl)

Preventie – Gedrag en binding

29. Leerlingparticipatie

- omschrijving: Leerlingen mede-eigenaar maken van het onderwijs en van de omgangsregels in de klas. Door samen met de klas afspraken te maken over hoe ze vinden dat mensen in de klas met elkaar moeten communiceren, welke omgangsregels gelden in en buiten de klas maar ook over hoe het onderwijs eruit moet zien, raken leerlingen zich meer bewust van de zin van de bezigheden en de regels.
- doel: Verbeteren van de betrokkenheid met het onderwijs en daardoor verbeteren van de het omgangs- en leergedrag van leerlingen.
- doelgroep: Leerlingen en leraren – de rol in de klas verandert immers van beide.
- werkwijze: De leerlingparticipatie kan op verschillende manieren worden vormgegeven, afhankelijk van het soort leerlingen dat er op school zit. Er kan bijvoorbeeld worden gewerkt met port-folio's waarin leerlingen zelf hun prestaties bijhouden, leerlingen kunnen mini-ondernemingen starten en er kunnen door de hele klas gedragsregels voor in de klas worden opgesteld.
- investering: tijd
- bron: APS: Frits Prior Universiteit van Utrecht: prof.Mischa de Winter. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

30. Samen Regels Regelen: Deelnemersparticipatie bij het maken van gedragsregels

- doel: Informeren over mogelijkheden tot leerlingparticipatie bij het bepalen van gedragsregels.
- doelgroep: Instellingen BVE waar met vaste klassen wordt gewerkt.
- werkwijze: Dit product geeft inzicht in de mogelijkheden en de beperkingen van leerlingenparticipatie in de gedragsregels.
- investering: Te bestellen op cd-rom met andere producten tegen geringe vergoeding.
- bron: Te bestellen bij de Bve Raad: U kunt deze instrumenten opvragen via de Bve Raad: Postbus 196; 3730 AD DE BILT; tel: +31 (0)30 2219811; fax: +31 (0)30 2202506; of email: info@bveraad.nl; onder vermelding van 'Veiligheidsinstrumenten'. Meer informatie bij de DSP-groep; H. Tulner: tel: 020 6257537, htulner@dsp-groep.nl.

31. Gedragen Gedrag Mini

- omschrijving: Spel dat onderwijspersoneel, ouders en leerlingen uitnodigt om stil te staan bij omgangsregels op school.
- doel/ opbrengst: Aan de hand van situatieschetsen in kaart brengen welke (ongeschreven) omgangsregels op de eigen school gelden.
- doelgroep: Onderwijspersoneel, ouders en leerlingen
- werkwijze: Het spel bestaat uit 96 situatieschetsen. Deze situaties betreffen 5 categorieën gedragingen:
- agressie / geweld
  - racisme
  - discriminatie
  - seksuele intimidatie
  - algemeen
- Voor deze situatie formuleren de deelnemers welke gedragsregels in welke situatie gelden.
- Uitgangspunt bij het spel is dat regels die van bovenaf worden opgelegd, in de praktijk weinig functioneel blijken. Regels die praktische waarde hebben, worden door de betrokkenen zelf geformuleerd. Door een ieder uit de schoolgemeenschap bij de discussie te betrekken, ontstaan afspraken over omgangsvormen die door iedereen 'gedragen' worden.
- investering: Tijdsinvestering
- bron/ info: APS; Transferpunt 'jongeren, school en veiligheid' Anke Visser en Ina Kallenbach. Postbus 85475, 3508 AL Utrecht. Tel: 030 2856600. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

32. Gedragen gedragsregels

- omschrijving: Goed functionerende gedragsregels: zowel technische regels (verzuim/roken etc), omgangsregels en overheidsmaatregelen zorgen voor een goed leer- en leefklimaat op school. De naleving ervan vergt inspanning en inzicht.
- doel/ opbrengst: Informeren over en oriënteren op schooleigen gedragsregels
- doelgroep: Personeel, medezeggenschapsraadsleden, leden ouderraad, bestuursleden van alle onderwijssectoren. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: Tijdens de cursus worden in kleine groepen door de cursisten schooleigen gedragsregels geformuleerd aan de hand van 'de 10 gouden regels van PPSI' en de gedragsregels van het Nederlandse Olympische Comité. In een plenaire presentatie worden de resultaten van de groepen aan elkaar getoond.
- investering: Een dagdeel a fl. 2.200
- bron/ info: PPSI www.aps.nl/project/ppsi/ppsi.htm

33. Leerlingencontract

- omschrijving: Leerlingen ondertekenen contract waarin ze zich committeren aan bepaalde normen en waarden.
- doel/ opbrengst: Naleving normen en waarden.
- doelgroep: Leerlingen.
- werkwijze: In een grote formele bijeenkomst, waar ook ouder bij uitgenodigd zijn, ondertekenen leerlingen vrijwillig een contract. In dit contract staan gedragsregels en normen en waarden die een goede omgang met elkaar moeten waarborgen.
In het nu gebruikte standaardcontract staan de volgende tien regels:
- Ik accepteer de ander en ik discrimineer niet.
  - Ik scheld niet en doe niet mee aan pesten of roddel.
  - Ik blijf van de spullen van een ander af.
  - Als iemand mij hindert, vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen.
  - Als dat niet helpt, vraag ik aan een leraar om hulp.
  - Als er ruzie is, speel ik niet voor eigen rechter.
  - Ik laat binnen en buiten de school geen vuil achter en ik veroorzaak geen overlast voor de buurt.
  - Ik bedreig niet, ik neem geen drugs mee en ook geen voorwerpen die als wapen kunnen dienen.
  - Ik gebruik binnen en buiten de school geen geweld.
  - Ik help anderen om zich aan deze afspraken te houden.
- Essentieel is dat ook de follow up (wat te doen bij overtreding van de regel) helder geregeld is.
- investering: Tijd en geld voor het drukken van de contracten.
- bron/ info: ASVOS / DSP-groep Petra Reijnhoudt; tel: 020 6257537; www.dsp-groep.nl.

34. Ongewenst gedrag deelnemers: Handleiding tot het opstellen van een protocol.

- doel: Duidelijkheid en samenhang scheppen in de straffen die op misdragingen staan en opvang slachtoffers verbeteren.
- doelgroep: Instellingen BVE
- werkwijze: In eenvoudige stappen worden achtereenvolgens de straffen voor daders, de opvang/nazorg voor daders, de opvang voor slachtoffers en de acties die ten bate van de instelling zelf moeten worden uitgevoerd verzameld. Aan het eind van het proces wordt alle informatie samengevoegd tot een protocol. In dit protocol worden per type misdrijving alle acties helder op een rijtje gezet. Ook kan in het protocol informatie worden opgenomen over opvangmethoden voor mensen die sporadisch opvangtaken op zich moeten nemen.
- investering: Te bestellen op cd-rom met andere producten tegen geringe vergoeding.
- bron: Te bestellen bij de Bve Raad: U kunt deze instrumenten opvragen via de Bve Raad: Postbus 196; 3730 AD DE BILT; tel: +31 (0)30 2219811; fax: +31 (0)30 2202506; of email: info@bveraad.nl; onder vermelding van 'Veiligheidsinstrumenten'. Meer informatie bij de DSP-groep; H. Tulner: tel: 020 6257537, htulner@dsp-groep.nl.

35. Leerlingmentoren

- omschrijving: Leerlingen ondersteunen leerlingen door de functie van vertrouwenspersoon of mentor op zich te nemen
- doel/ opbrengst: Verbetering sfeer en prestaties op school.
- doelgroep: Leerlingen en docenten. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden toegepast.
- werkwijze: Er bestaan veel varianten op dit thema. Leerlingen kunnen van dezelfde leeftijd zijn of juist verschillen, in groepjes dan wel individueel de mentor taak op zich nemen. Het is wel belangrijk de leerlingen goed te begeleiden en te trainen.
- investering: Tijd voor het trainen van leerlingen door docenten; instructiemateriaal 'Leerlingen Ondersteunen, handreiking voor scholen' kost fl. 98
- bron/ info: SARDES, www.sardes.nl. tel: 030 2326200

36. Youth Crime Watch

omschrijving: Succesvol Amerikaanse veiligheidsprogramma, op met name middelbare scholen, waarbij leerlingen actief betrokken worden bij het veiligheidsbeleid door deel o.a. te nemen aan surveillances, besprekingen en leerlingmentor-initiatieven. Door het betrekken van de leerlingen in het veiligheidsbeleid wordt een gevoel ontwikkeld van medeverantwoordelijkheid voor de eigen school.

doel/ opbrengst: Verbeteren veiligheidsklimaat

doelgroep: Leerlingen. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt maar is wel specifiek toegesneden op een Amerikaans veiligheidsprobleem dat de Nederlandse situatie te boven gaat.

werkwijze: Het Youth Crime Watch programma bestaat uit negen geïntegreerde en elkaar deels overlappende onderdelen. Te weten leerlingssurveillances, incidentenregistratie, drugs-, gewelds- en misdadaadvoorlichting, conflict resoluties, veilig openbaar vervoer, bemiddeling, leerlingenmentoring en actieprojecten.

investering: Tijd en geld. Afhankelijk van de implementatie van de verschillende onderdelen vergt het programma middelen.

bron/ info: Youth Crime Watch of America. www.ycwa.org, www.sardes.nl. tel: 030 2326200

Preventie - Voorlichting

37. Schooladoptie politiefunctionaris / Doe effe normaal

- omschrijving: Leerlingen worden in direct contact gebracht met politieagent.
- doel/ opbrengst: Het contact tussen school en (basis)school en leerlingen met de politie bevorderen en normafwijkend- en crimineel gedrag voorkomen, dan wel vroegtijdig signaleren. Het instrument project beoogt een bijdrage te leveren aan preventie van jeugdcriminaliteit.
- doelgroep: Leerlingen basisschool – groep 7 en 8
- werkwijze: Het project wordt opgestart met een prijsvraag over schade van vandalisme in de buurt. Winnaars worden betrokken bij officiële opening van het project. Daarna komt de Adoptie Agent een aantal malen in de klas om voorlichting te geven over het werk van politie en de gevolgen van crimineel en gevaarlijk gedrag en om vragen te beantwoorden van kinderen.
- investering: Tijdsinvestering agent en van de betrokken klassen.
- bron/ info: Frans Kors, politie Kennermerland 023 541103

38. Wapenaanpak Amsterdamse Scholen

- omschrijving: Aanpak wapenbezit onder schoolgaande jeugd.
- doel/ opbrengst: Vermindering onveiligheid door wapenbezit.
- doelgroep: Leerlingen m.n. de twijfelaars in het voortgezet onderwijs. Dit instrument is binnen het BVE-veld te gebruiken.
- werkwijze: De aanpak vormt een onderdeel van de het project 'De Veilige School'. Middels een convenant streven politie, stadsdelen, Openbaar Ministerie en scholen gezamenlijk naar een aanpak van diefstal, drugs wapens etc. In het eerste jaar van het project wordt gewerkt aan een heldere regelgeving binnen de school en toegezien op de naleving ervan. Op de scholen moet zodoende de boodschap heel helder worden dat alle wapens verboden zijn. In het tweede en derde jaar vinden er periodiek voorlichtingen plaats (maximaal 4 per jaar) en wordt er gecontroleerd op wapens. De doelstelling is dat aan het eind van het derde jaar 25% minder wapenbezit wordt geconstateerd..
- investering: Voor het programma moet een driejarenplan gemaakt worden dat m.n. in het eerste jaar veel materiele kosten met zich meebrengt in de vorm van bekostigen voorlichtingsmateriaal. Maandelijks bijeenkomst werkgroep vergt eveneens middelen.
- bron/ info: Regiopolitie Amsterdam-Amstelland (1999). Plan van aanpak; geen wapens op school.

39. Module sociale veiligheid

omschrijving: In spelvorm gaan leerlingen denken over sociale veiligheid en dan met name over de omgang met agressie. Naar aanleiding daarvan worden gedragscodes in de klas gemaakt en besproken en worden de schoolgedragscodes nog eens kritisch doorgenomen.

doel/ opbrengst: Met het spel wordt geprobeerd een gezamenlijke houding en visie met betrekking tot agressie te ontwikkelen die zich vertaalt in een betere omgang met agressie door de leerlingen.

doelgroep: Leerlingen. Dit instrument is ontwikkeld voor gebruik binnen BVE-veld.

werkwijze: De module sociale veiligheid wordt in beginsel aan het begin van het schooljaar gegeven. De bewustwording van agressie gaat aan de hand van een spel. In het spel wordt door de dobbelstenen beslist welk agressiethema besproken wordt. Deze agressiethema's zijn: praktijkvoorbeelden, algemene uitspraken over agressie, je eigen houding t.a.v. agressie, stellingen en de vrije kaart (leerling kiest zelf voor bepaalde categorie of de leerling mag een ander iets vragen over wat er al gezegd is).

investering: Tijdsinvesteringen

bron/ info: Alfa College, Ger Koenen. Postbus 233, 9700 AE Groningen. Tel: 050 5779363.

40. Omgaan met agressie

- omschrijving: Tijdens trainingen en theoretische lessen leren deelnemers adequaat om te gaan met agressie in de klas en op de werkvloer.
- doel/ opbrengst: Bewust worden van eigen reactie op agressie en geweld en de redenen van de daders om ongewenst gedrag te vertonen. Dit leidt ertoe dat het gevoel van machteloosheid vermindert en men beter leert omgaan met agressie.
- doelgroep: Docenten, onderwijs ondersteunend personeel en begeleiders. Dit instrument is binnen het BVE-veld te gebruiken.
- werkwijze: Tijdens de cursus wordt niet alleen in gegaan op de theorie maar worden situaties uit de praktijk van de deelnemers zelf in het lesprogramma betrokken.
- investering: Tijdsinvestering. Cursus deelname kost tussen de fl. 700 en fl. 2.200 per persoon afhankelijk van het aantal deelnemers en de duur.
- bron/ info: KPC Groep, Den Bosch. tel: 073 6247 247

41. Geïntegreerde leerling begeleiding

- omschrijving: Docenten worden tijdens trainingen bij de KPC groep opgeleid om te leren omgaan met een groot aantal moeilijke situaties in de omgang met leerlingen. Cursussen worden onder meer gegeven op het gebied van:
- Communicatie- en gespreksvaardigheden
  - Crisisbegeleiding
  - Omgaan met verdriet en rouw
  - Prestatieangst/examenvrees
  - Leerlingen met gedragsproblemen
  - Dyslexie
  - Signaleren van studieproblemen met de School Vragen Lijst
  - Leerlingen met keuzeproblemen
  - Faalangst
- doel/ opbrengst: Verbetering van de leer- en leef omgeving voor leerlingen op bovengenoemde onderwerpen
- doelgroep: Docenten, mentoren en coördinatoren. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: Cursussen worden op maat gesneden en komen daardoor tegemoet aan de behoeften in specifieke situaties.
- investering: Tijd en geld investering. De cursussen variëren van twee tot vier dagen waarvoor men tussen de fl. 700 en fl. 2.000 betaalt.
- bron/ info: KPC Groep. Postbus 482, 5201 AL Den Bosch. Tel: 073 6247247
www.kpcgroep.nl

42. De tolerante school

- omschrijving: Dit programma verschaft inzicht in de homovriendelijkheid op de school en maakt daarbij gebruik van een voorlichtingscampagne.
- doel/ opbrengst: Emancipatie van homoseksualiteit op scholen
- doelgroep: Leerlingen en docenten. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: Posters met een pro-homoboodschap worden in de school opgehangen. Scholieren, voorlichters of onderzoekers kunnen scholieren interviewen over hun impressie van de poster. Tijdens groeps- of klassengesprekken kunnen reacties worden gegeven op de posters. Docenten en leden van het managementteam vullen enquêtes in en kunnen aan de hand daarvan bepalen in welke emancipatiefase de school beland is. Het programma kan ondersteund worden door een video van stichting Forum dat ingaat op racisme, homoseksualiteit en intolerantie.
- investering: Tijdsinvestering. De posters zijn gratis
- bron/ info: Empowerment Lifestyle Services; Peter Dankmeyer. Tel: 06 53862958
www.empowermentlifestyleservices.nl en www.tolerantescholen.nl

Opvang en aanpak bij incidenten

43. Calamiteitenwijzer

- omschrijving: Handleiding over wat te doen bij incidenten. Er zijn nu calamiteitenwijzers beschikbaar van seksuele intimidatie en voor sterfgevallen op school.
- doel/ opbrengst: Adequaaf optreden bij incidenten en calamiteiten.
- doelgroep: Iedereen die tijdens calamiteiten verantwoording draagt. Dit instrument kan ook binnen het BVE-veld worden gebruikt.
- werkwijze: Binnen calamiteitenwijzer zijn afzonderlijke, maar identiek opgezette computerapplicaties beschikbaar per type incident. Binnen de calamiteitenwijzer worden zeven rollen onderscheiden die uitgeoefend moeten worden in noodgevallen: coördineren, indammen, opvangen, aanpakken, informeren, opvangen helpers en publieke verantwoording. Elke rol bevat een aantal acties die moeten worden uitgevoerd. Van elke actie kan worden opgevraagd, wat er moet gebeuren, hoe dat moet en door wie dat moet. Met behulp van de calamiteitenwijzer kan ook eenvoudig een draaiboek worden geschreven.
- investering: Tijd moet gestoken worden in overleg en het maken van draaiboeken.
- bron/ info: APS (1999). De veilige school: kijken, kiezen en meten. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

44. Echt Recht Conferenties

- omschrijving: Bespreken delicten en incidenten met dader, slachtoffer en andere betrokkenen
- doel/ opbrengst: Aanpakken incidenten waarbij slachtoffer zijn vragen kwijt kan, de dader gestraft en gereclasseerd wordt en ook andere betrokkenen hun ervaring kunnen verwerken.
- doelgroep: Dader, slachtoffer en andere betrokkenen (bv ouders, leerkrachten, directie) van een incident.
- werkwijze: Voorwaarde voor het houden van een Echt Recht Conferentie is dat de dader bekend en de verantwoordelijkheid op zich neemt voor het gebeurde. Een coördinator (dat kan een leerling, een leraar, schoolagent, schoolbegeleider, etc. zijn die daar een korte opleiding voor heeft gehad) bereidt de conferentie voor.
De conferentie bestaat uit drie rondes. In de eerste ronde vertellen alle betrokkenen, te beginnen met de dader, wat er gebeurd is en hoe iedereen daardoor geraakt is. De tweede ronde gaat over de vraag hoe de gevolgen van de daad hersteld kunnen worden. Dit leidt tot een herstelplan dat door de aanwezigen gemaakt wordt, maar dat de coördinator schrijft. Hierbij merken de dader is vaak dat zij ook hun eigen familie en vrienden tot slachtoffer hebben gemaakt. Zijn hebben bijvoorbeeld onveiligheidsgevoelens gekregen. De derde fase is de ondertekening van het herstelplan door alle betrokkenen.
- investering: Training van één of een aantal personen uit de school tot bemiddelaar: per persoon drie dagen; fl. 1200,- exclusief eventuele verblijfskosten (plusminus fl. 100,-).
Daarnaast is het aan te bevelen om een module van de Stichting op kleine schaal te gebruiken waarin docenten, directie en andere medewerkers voor worden gelicht over de aanpak. De module kost voor een groep van 20 mensen plus minus fl. 2500,-.
- bron/ info: Stichting Op kleine Schaal; 0252 219111; www.echt-recht.nl

45. Verzoeningskamer

- omschrijving: Leerlingen worden opgeleid als mediator, conflictbemiddelaar en verzoener. Deze opgeleide leerlingen worden ingeschakeld bij incidenten/ conflicten.
- doel: Doelen zijn: voorkomen van verdere escalatie van incidenten/ conflicten, leren uit gevonden oplossingen en tot stand brengen van de gemeenschapsbenadering via verzoeningen.
- doelgroep: Leerlingen
- werkwijze: De training wordt gegeven door 1 trainer en 2 acteurs. Het totaal aantal deelnemers bestaat uit 6 leerlingen. Tijdens de training tot mediator in de verzoeningskamer moeten leerlingen oefenen met de voorbereiding, uitvoering en nazorg bij conflictbemiddeling, onderhandelen en verzoenen. Dat geschiedt aan de hand van simulaties van echte praktijkvoorbeelden. Na elke simulatie wordt de theorie uitgelegd. De verzoeningskamer werkt met een vaste methodiek. Deze bestaat uit een draaiboek en verschillende gespreksprotocollen.
- investering: Het totale tijdsbeslag voor de leerlingen die worden opgeleid als gespreksleider is 8 dagdelen. Deze kunnen op maat worden uitgevoerd. De kosten bedragen ongeveer fl. 10.000,- per groep van 6 mediators. Deze kosten zijn exclusief de kosten voor de voorbereiding, voorbereidende gesprekken, locatie, catering, middelen, materiaal, reis en parkeerkosten. Verder worden de leerlingen in de praktijk gecoached. De kosten hiervan zijn afhankelijk van de vaardigheden van de leerlingen. Voorwaarde is echter dat de school beleidsmatig de verzoeningskamer onderschrijft en ook bereid is een voorziening in te richten voor de verzoeningskamer.
- bron: STEINMETZ advies & opleiding; tel: 020 6240661 (zie ook website www.sao.nl).

46. Leerlingbemiddeling

- omschrijving: Leerlingbemiddeling zet leerlingen zelf in om conflicten tussen andere leerlingen op te lossen. Het past binnen stromingen als leerlingparticipatie en het aanleren van sociale competentie.
- doel/ opbrengst: Beëindigen conflicten tussen leerlingen
Aanleren sociale competentie
- doelgroep: Leerlingbemiddelaars vormen een afspiegeling van de schoolbevolking. Een beperkt aantal leerlingen wordt geselecteerd voor deze functie en worden ervoor getraind. Leerlingen die een conflict hebben kiezen zelf uit de aangestelde groep bemiddelaars hun bemiddelaars.
- werkwijze: Leerlingbemiddelaars zorgen ervoor dat ruziemakers met elkaar om de tafel gaan zitten en samen een gesprek voeren met de leerlingbemiddelaars erbij. Leerlingbemiddelaars adviseren niet en blijven neutraal in het conflict. Ze volgen een methodiek die ook door professionele mediators wordt gebruikt, namelijk het richten van het gesprek op de relatie die de ruziemakers in de toekomst met elkaar zouden willen hebben.
- investering: De training van de leerling kost 5 dagdelen
- bron/ info: Temme Consult, Stijn Hogenhuis; Hogenhuis@frg.eur.nl

47. Ingrijpen bij een vechtpartij

- omschrijving: Personeelsleden worden opgeleid om te kunnen ingrijpen bij een vechtpartij. Grofweg zijn er drie manieren: zelf met twee personen ingrijpen, isoleren en de politie erbij halen of andere collega's inschakelen.
- doel: Voorkomen van verdere escalatie, rust en orde aanbrengen en een begin maken met conflictbemiddelen en verzoenen.
- doelgroep: personeel
- werkwijze: Tijdens de training wordt gewerkt met 1 trainer en 2 acteurs. De deelnemers moeten tijdens de training vooral oefenen met in tweetallen ingrijpen. Dat oefenen geschiedt aan de hand van praktijk simulaties met een tweetal acteurs. Na elke simulatie krijgen de personeelsleden uitleg over de theorie.
- investering: Duur van de training is 6 dagdelen. Kosten zijn ongeveer fl. 14.400,-. Totaal aantal deelnemers is maximaal 12 personen. Deze kosten zijn exclusief voorbereiding, voorbereidende gesprekken, kosten voor catering, huur locatie, middelen en materiaal. Verder zijn ook niet verwerkt in de kosten reis en parkeerkosten.
- bron: STEINMETZ advies & opleiding: tel: 020 6240661 (zie ook website www.sao.nl).

48. Aanpak strafbaar gedrag

- omschrijving: Om de balans tussen preventie en repressie in evenwicht te houden wordt naast al bestaan preventiebeleid ook gezorgd worden voor een consequente bestraffing.
- doel/ opbrengst: Adequaat reageren op leerlingen die zich schuldig maken aan strafbaar gedrag. Voor leerlingen wordt helder gemaakt welke straf tegenover de overtreding van de regels staat.
- doelgroep: leerlingen die strafbare feiten plegen op school
- werkwijze: Door afspraken te maken met school, politie, Halt en justitie in de buurt kan worden gezorgd voor een snelle en consequente doorverwijzing van plegers van strafbare feiten.
- investering: Tijd voor het maken van goede afspraken met politie, Halt, justitie in de buurt en tijd voor het consequent inschakelen van deze samenwerkingspartners.
- bron/ info: "Effe Dimmen" (OCW)

49. Klachtencommissie op scherp

- omschrijving: In een intensieve cursus worden de leden van de klachtencommissie voorbereid c.q. bijgeschaafd om op accurate wijze middels hoor en wederhoor een klacht te behandelen en een uitspraak te doen.
- doel/ opbrengst: Op de juiste wijze leren omgaan met klachten
- doelgroep: Vertrouwenspersonen, leden klachtencommissie, schoolleiding, bestuursleden van alle onderwijssectoren. Dit instrument kan binnen de BVE gebruikt worden.
- werkwijze: Tijdens een bijeenkomst van een dagdeel wordt informatie gegeven over correcte klachtenbehandeling en wordt met een rollenspel met acteurs of de deelnemers zelf de praktijk nagebootst
- investering: Een dagdeel a fl. 3.100,-
- bron/ info: PPSI

50. In gesprek met ouders van klagers

- omschrijving: Klachtenbehandeling seksuele intimidatie, racisme discriminatie en pesten waarbij de ouders betrokken zijn.
- doel/ opbrengst: Informeren over en oefenen van effectieve helpende en adviserende gesprekken.
- doelgroep: Vertrouwenspersonen, schoolleiders, bestuursleden van alle onderwijssectoren. Dit instrument kan ook in het BVE-veld ingezet worden
- werkwijze: Rollenspel met acteurs, afgewisseld met korte informatie over gesprekstechnieken.
- investering: Een dagdeel, a fl. 2.100,-
- bron/ info: PPSI www.aps.nl/project/ppsi/ppsi.htm

51. Vertrouwenspersoon

- omschrijving: Luisterend oor voor gevoelige informatie, hulp bij het oplossen van bepaalde gevoelige problemen
- doel/ opbrengst: Uitlaatklep en hulp voor problemen van docenten, leerlingen en ouders ter verbetering van het leef- en leerklimaat
- doelgroep: docenten, ouders en leerlingen
- werkwijze: Vertrouwenspersoon is het aanspreekpunt voor gevoelige klachten en problemen en streeft een oplossing van het probleem na.
- investering: Eventueel geld steken in aanvullende cursussen of een externe kracht aantrekken.
- bron/ info: PMVO (1999), De veilige school; mensen, grenzen en wensen

52. De vertrouwenscontactpersoon in zicht

- omschrijving: Helderheid geven over de taakstelling, bevoegdheden en functie-eisen van de vertrouwenspersoon en de contactpersoon
- doel/ opbrengst: Informeren over en oriënteren op de functie van vertrouwenspersoon/contactpersoon.
- doelgroep: Vertrouwenspersoon, schoolleiders en bestuursleden van alle onderwijssectoren. Dit instrument is binnen het BVE-veld te gebruiken.
- werkwijze: Tijdens de cursus wordt er een informatieve presentatie gegeven met visuele ondersteuning, afgewisseld met praktische voorbeelden.
- investering: 1 dagdeel a fl. 1.650,-
- bron/ info: PPSI, www.aps.nl/project/ppsi/ppsi.htm

53. Aan zet

- omschrijving: Rehabilitatie bij ongegronde klachten en valse beschuldigingen
- doel/ opbrengst: Mensen die ongegrond zijn beschuldigd worden gerehabiliteerd
- doelgroep: Slachtoffers van valse beschuldigingen en ongegronde klachten
- werkwijze: In het vouwblad 'Aan zet' wordt een overzicht gegeven van mogelijke acties om de beklaagde te ondersteunen in verschillende fasen van het klachtenonderzoek. De ondersteuningsacties worden uitgesplitst in activiteiten te ondernemen door het bevoegd gezag, door de vertrouwenspersoon van de aangeklaagde en door de aangeklaagde zelf.
- investering: Tijd voor de begeleiding van aangeklaagden
- bron/ info: APS, Dhr. J.J. Rosier. Postbus 85475, 3508 AL Utrecht. Tel: 030 2856600
Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

Registratie en evaluatie

54. IRIS: Incidenten Registratie In School.

- doel: Registreren van incidenten en het gebruiksklaar beschikbaar maken van gegevens uit de registratie.
- doelgroep: Instellingen BVE
- werkwijze: Begin met het maken van afspraken over wat door wie geregistreerd moet worden. Vervolgens biedt IRIS papieren formulieren en een (aces)computersysteem dat eenvoudig aan te passen is aan uw wensen. IRIS laat u eenvoudig rapporten genereren voor beleidsdoeleinden of geschiedenissen van daders of slachtoffers.
- investering: Te bestellen op cd-rom met andere producten tegen geringe vergoeding.
- bron: Te bestellen bij de Bve Raad: U kunt deze instrumenten opvragen via de Bve Raad: Postbus 196; 3730 AD DE BILT; tel: +31 (0)30 2219811; fax: +31 (0)30 2202506; of email: info@bveraad.nl; onder vermelding van 'Veiligheidsinstrumenten'. Meer informatie bij de DSP-groep; H. Tulner: tel: 020 6257537, htulner@dsp-groep.nl.

55. Calamiteiten/incidentenregistratie

- omschrijving: Deze maatregel betreft een computerprogramma waarin incidenten en calamiteiten geregistreerd kunnen worden. Van de registraties kunnen statistieken worden uitgedraaid.
- doel/ opbrengst: Doordat het programma mogelijk maakt statistieken uit te draaien is er een veel gedegener beeld te krijgen van de veiligheidssituatie te krijgen. Beleid kan objectief gemotiveerd worden en gevaarlijke situaties kunnen onderkend worden.
- doelgroep: Beleidsmedewerkers. Dit instrument kan binnen de BVE gebruikt worden.
- werkwijze: In het computerprogramma kan per incident een zestal kenmerken worden opgegeven: nummer incident, datum, tijdstip, locatie, melder, voorval, dader, slachtoffer, oplossing en contactpersoon. Afhankelijk van de taak verdeling binnen de school worden een of meerdere medewerkers aangewezen voor de invoer van de data. De database kan met Excel worden uitgewisseld zodat allerlei statistieken en samenhangen berekend kunnen worden.
- investering: Het programma vergt tijd door het invoeren van de data en de eenmalige kosten van fl. 45,- voor de aanschaf van een cd-rom bij APS
- bron/ info: APS, Dhr. J.J. Rosier. Postbus 85475, 3508 AL Utrecht. Tel: 030 2856600. Zie ook www.aps.nl/transferpunt/dvs.html

56. Teamgericht Werkoverleg over Incidenten (TWI) Teamgericht Klasseoverleg over Incidenten (TKI)

omschrijving: Gestructureerde overleggen voor leerlingen en voor leraren om hun eigen ervaringen met incidenten te bespreken.

doel: TWI: concrete maatregelen op het gebied van het verbeteren van de collegiale steun en op veiliger werken
TKI: het verbeteren van de hulp op school en thuis en de veiligheid

doelgroep: leraren en leerlingen

werkwijze: Het TWI en het TKI zijn gestructureerde werkoverleggen voor personeelsleden respectievelijk leerlingen om eigen ervaringen met incidenten te bespreken. De resultaten uit de overleggen worden structureel verwerkt in het schoolveiligheidsplan en uitgewerkt in draaiboeken en procedures.

Voor beide overlegvormen is een handleiding beschikbaar waarin naast inhoudelijke informatie over het TWI ook praktische en logistieke informatie over de bijbehorende training op school staat. De training is bedoeld voor de docenten en leerlingen die de TWI's respectievelijk TKI's gaan leiden.

De uitvoerders van het werkoverleg zijn in TWI getrainde personeelsleden, de uitvoerders van het klassenoverleg zijn in TKI getrainde leerlingen.

TWI wordt in een schooljaar per 10 personeelsleden 5 maal uitgevoerd (taak geselecteerde gespreksleiders TWI uit het docentenbestand). De relevante personeelsleden worden in TWI getraind.

TKI wordt in een schooljaar per klas van ongeveer 20 leerlingen 5 maal uitgevoerd (taak geselecteerde gespreksleiders).

investering: Onbekend

bron: Handboek Veilig in en om school in Amsterdam. ASVOS 020 6240661 (Steinmetz Advies en Opleiding; tel: 020 6240661 zie ook website www.sao.nl)

Nieuwe instrumenten

Het overzicht aan instrumenten dat in deze rapportage wordt gegeven is gemaakt in het voorjaar van 2001 op basis van een beperkte inventarisatie. De Bve Raad wil dit instrument graag up to date houden. Daarom zouden zij het op prijs stellen als u haar informeert over instrumenten die in dit overzicht ontbreken. kent u een instrument dat u niet in dit stuk vindt en dat van belang kan zijn voor andere BVE-instellingen, vul dan het onderstaande schema in en stuur het naar:

Bve Raad
afd. onderwijszaken
t.a.v. mevrouw drs. J. Meijer
Postbus 196
3730 AD DE BILT
of email: j.meijer@bveraad.nl
onder vermelding van "Nieuw veiligheidsinstrument"

- 1 Hoe heet het instrument?**
- 2 Geef een omschrijving van wat het instrument is en doet.**
- 3 Wat is het doel van het instrument?**
- 4 Op wie richt het instrument zich?**
- 5 Hoe moet het instrument worden gebruikt?**
- 6 Wat kost het om het instrument te gebruiken aan tijd en geld en aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan?**
- 7 Bij wie kan meer informatie worden verkregen over het instrument of bij wie is het te krijgen?**